

METODICKÝ POKYN ÚKSÚP č. 16 / 2021**„Sledovanie rezíduí prípravkov na ochranu rastlín
v pôde“**

PhDr. Ján Berceli
generálny riaditeľ

Číslo záznamu: 68505/2021

Číslo spisu: 23616/2021-210

Dátum: 16.12.2021

Účinnosť od: 01.01.2022

Účinnosť do: na dobu neurčitú

Vypracoval: Ing. Ľubomír Mališ

Za riadenie dokumentu: Ing. Želmíra Chmelárová

Preskúmanie: jún 2022 a následne každé 2 roky

1. Úvod a cieľ

Tento Metodický pokyn č. 16/2021 (ďalej len „MP“) popisuje proces vykonávania sledovania rezíduí prípravkov na ochranu rastlín v pôde (ďalej len „SRP“).

Cieľom MP je zabezpečiť jednotný postup od odberu pôdných vzoriek zamestnancami Odboru kontroly (ďalej len „OK“) Oddelenia kontroly pôdy a hnojív (ďalej len „zamestnanci OKPH“), úpravu pôdných vzoriek, odovzdanie pôdných vzoriek určenému zamestnancovi Odboru pôdy a hnojív (ďalej len „OPH“), prípravu pôdných vzoriek na analýzy a odovzdanie pôdných vzoriek zamestnancom Odboru laboratórnych činností (ďalej len „OLČ“) Skúšobného laboratória analýzy pesticídov (ďalej len „SLAPe“), zaznamenanie výsledkov analýz až po spracovanie výsledkov a vyhodnotenie odbornými zamestnancami Odboru ochrany rastlín (ďalej len „OOR“) za účelom monitorovania prítomnosti rezíduí účinných látok prípravkov na ochranu rastlín v pôde (ďalej len „POR“) s cieľom sledovania možných rizík pochádzajúcich z používania týchto prípravkov a následného prijímania potrebných opatrení. Výsledky analýz pôdných vzoriek slúžia na účely uvedeného monitoringu rizikových látok v pôde. V prípade zistenia nadlimitných hodnôt prítomnosti rezíduí nie je možné uplatňovať voči dotknutým subjektom sankčné postihy, ale je možné identifikovať najviac zaťažené lokality s identifikáciou účinných látok, čo je možné využiť pri navrhovaní opatrení na zníženie rizík pre zdravie ľudí a životné prostredie v súvislosti s aplikáciou prípravkov na ochranu rastlín.

Príslušná legislatíva:

- zákon č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky 508/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky 59/2013 Z. z.,
- zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov,
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/128/ES z 21. októbra 2009, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva na dosiahnutie trvalo udržateľného používania pesticídov.

2. Rozsah platnosti

Tento MP platí pre zamestnancov Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave (ďalej len „ÚKSÚP“), zúčastňujúcich sa procesu vykonávania SRP.

3. Pojmy a zoznam skratiek

3.1. Pojmy

Čiastková vzorka je vzorka pôdy odobratá jedným vpichom sondážnej tyče.

Jemnozemia je zemina, ktorú tvoria elementárne častice zeminy s priemerom menším ako 2 mm, dôkladne zbavené aj jemnej organickej znečisťujúcej prímеси (korieňkov, úlomkov rastlín), ktorá je získavaná presypávaním homogenizovanej vzorky pôdy cez sito s otvorom menším ako 2 mm.

Kód dielu pôdneho bloku je bližšie určenie lokality v rámci konkrétneho štvorca (môže byť aj v skrátenej podobe), ktorý v kombinácii so štvorcem jednoznačne označuje kultúrny diel (diel pôdneho bloku).

Kultúrny diel (diel pôdneho bloku) je súvislá plocha obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy spravidla ohraničená prirodzenými hranicami v teréne, ktorými sú napr. cesta, vodný tok, železnica, plot, les a pod., tvorená jednou kultúrou (orná pôda, trvalý trávny porast, vinohrad, ovocný sad, chmeľnica).

Poľnohospodársky pozemok je súvislá plocha kultúrneho dielu tvorená jednou kultúrou, prípadne aj plodinou, obhospodarovaná jedným poľnohospodárskym subjektom.

Poľnohospodársky subjekt je právnická osoba alebo fyzická osoba-podnikateľ, ktorá obhospodaruje poľnohospodársku pôdu a vykonáva poľnohospodársku výrobu.

Prípravok na ochranu rastlín je definovaný v článku 2 ods. 1 Nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 z 21. októbra 2009 o uvádzaní prípravkov na ochranu rastlín na trh a o zrušení smerníc Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS.

Reprezentatívna vzorka je vzorka pôdy vytvorená zlúčením a premiešaním minimálne 9 čiastkových vzoriek odobratých sondážnou tyčou.

Rezíduá POR sú buď jedna účinná látka alebo viaceré účinné látky prítomné v alebo na rastlinách alebo v rastlinných produktoch, v jedlých živočíšnych produktoch, pitnej vode alebo inde v životnom prostredí, ktoré vznikajú v dôsledku používania prípravku na ochranu rastlín vrátane ich metabolitov a produktov vznikajúcich pri ich rozklade alebo reakcii (ďalej len „rezíduá pesticídov“).

Sondážna tyč je nástroj určený na odber pôdnych vzoriek. Náčrt tvaru sondážnej tyče so škrabkou je uvedený v prílohe č. 1 vyhlášky MPRV SR č. 151/2016 Z. z.

Štvorec je útvar tvorený geografickými súradnicami slúžiaci na bližšie určenie lokality v rámci katastrálneho územia, s názvom spravidla zodpovedajúcim názvu obce, pomocou ktorého sa v kombinácii so skráteným kódom dielu pôdneho bloku jednoznačne označí kultúrny diel (diel pôdneho bloku).

Zoedafón je spoločenstvo živočíchov žijúcich v pôde.

Zosypová vzorka je vzorka pôdy vytvorená zmiešaním príslušného počtu jednotlivých vzoriek z príslušného kultúrneho dielu alebo poľnohospodárskeho pozemku alebo časti poľnohospodárskeho pozemku s vysiatou (alebo vysadenou) jednou plodinou.

3.2. Zoznam skratiek

IS ASP – informačný systém pre agrochemické skúšanie poľnohospodárskych pôd

KD – kultúrny diel

MP – metodický pokyn

OK – odbor kontroly

OKPH – oddelenie kontroly pôdy a hnojív

OLČ – odbor laboratórnych činností

OOR – odbor ochrany rastlín

OPH – odbor pôdy a hnojív

POR – prípravok na ochranu rastlín

SLAPe – skúšobné laboratórium analýzy pesticídov

SRP – sledovanie rezíduí prípravkov na ochranu rastlín v pôde

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave

4. Postup procesu SRP

Predmetom činnosti je proces SRP. Priebeh procesu metodicky riadia zamestnanci OPH, vzorky odoberajú zamestnanci OKPH. Analýzy pôdnych vzoriek zabezpečujú zamestnanci SLAPe.

4.1. Výber poľnohospodárskych subjektov pre SRP

Odborný zamestnanec OOR s pomocou databázy poľnohospodárskych subjektov a poľnohospodárskej pôdy v IS ASP vypracuje zoznam poľnohospodárskych subjektov a vybraných kultúrnych dielov alebo pozemkov (vo formáte xls) a zároveň vyznačí v IS ASP vo vrstve „Sledovanie rezíduí pesticídov“ body, z ktorých budú zamestnanci OKPH odoberať pôdne vzorky.

Na základe výmery jednotlivých kultúrnych dielov ornej pôdy stanoví odborný zamestnanec OOR počet pôdnych vzoriek, ktoré je potrebné z príslušného KD odobrať. Pôdne vzorky zo stanovených miest budú zamestnanci OKPH odoberať každoročne, vždy jedenkrát do roka, v období piatich po sebe nasledujúcich rokov. Zoznam KD spolu s priradeným počtom pôdnych vzoriek, ako aj ich číselné označenie bude zaslaný zamestnancovi OKPH.

4.2. Odber pôdnych vzoriek

Pôdne vzorky na SRP zamestnanci OKPH odobierajú v termíne do 30. júna. Prípadné nové skutočnosti, napr. aktualizácia pôdneho fondu poľnohospodárskeho subjektu, zmeny vzniknuté záplavou a pod., ktoré nastanú pred odberom alebo pri samotnom odbere, je potrebné zohľadniť a v rámci technických možností upraviť odbery a počty pôdnych vzoriek podľa aktuálneho stavu. Dané zmeny je potrebné oznámiť zodpovednému zamestnancovi OOR, prípadne doložiť potrebnými dokladmi, potvrdeniami, fotodokumentáciou a pod.

Zamestnanec OKPH podľa pokynov odoberie pôdne vzorky, ku ktorým priloží Záznam o odbere pôdnej vzorky uvedený v prílohe č. 1, vyplní požadované údaje, v prípade zmeny odberného miesta túto zmenu zaznamená elektronicky prostredníctvom svojho mobilného záznamového prostriedku a aktualizuje údaje o obhospodarovanej poľnohospodárskej pôde, ako aj údaje o poľnohospodárskom subjekte.

Prílohou k odobratej vzorke bude „Evidencia spotreby prípravkov na ochranu rastlín“ uvedená v prílohe č. 2 vypísaná ručne, elektronicky (EXCEL) alebo vygenerovaná elektronickou aplikáciou „FORMULÁR“, v ktorej budú zaznamenané POR použité od posledného hlásenia použitia POR za predchádzajúci hospodársky rok. V prípade nepoužitia POR je potrebné uviesť aj nulovú evidenciu, napr. „od posledného hlásenia NEBOLI aplikované POR“. Príloha č. 2 musí byť potvrdená podpisom a odtlačkom pečiatky zamestnancom OKPH a zástupcom poľnohospodárskeho subjektu (alebo nápisom „subjekt pečiatku nepoužíva“). V prípade, ak poľnohospodársky subjekt za predchádzajúce tri roky nezaslal údaje o použití POR prostredníctvom elektronickej aplikácie „FORMULÁR“, zamestnanec OKPH si vyžiada prílohu č. 2 aj za tieto roky.

Pôdne vzorky na SRP zamestnanec OKPH odobrá sondážnou tyčou do hĺbky 20 cm, pričom jedna pôdna vzorka pozostáva najmenej z 9 čiastkových vzoriek odobratých najmenej 9 vpichmi do pôdy, ktoré sú rozmiestnené rovnomerne po ploche poľnohospodárskeho pozemku alebo po jeho časti s výmerou 10 ha. Premiešaním týchto čiastkových vzoriek odobraných do vopred označených, spravidla papierových vreciek, sa vytvorí reprezentatívna vzorka pre príslušný poľnohospodársky pozemok alebo kultúrny diel s hmotnosťou najmenej 500 g.

4.3. Predbežná úprava, dosušenie a označovanie pôdnych vzoriek zamestnancom OKPH

V závislosti od vlhkosti pôdnej vzorky zamestnanec OKPH v prípade potreby bezodkladne pôdnu vzorku dosuší tak, že ju vysype na hrubší, napr. filtračný papier a nechá ju sušiť na vzduchu pri laboratórnej teplote za občasného premiešania a rozdrobenia. Pri dosušovaní zo vzoriek odstráni hrubé organické nečistoty (korienky, časti rastlín, zoedafón), ako aj ďalšie prímеси (kamene, úlomky skla, porcelánu, stavebného materiálu a pod.). Miestnosť musí byť dobre vetraná, bezprašná a bez výparov chemikálií. Pôdne vzorky sa nesmú v žiadnom prípade sušiť v sušiarňi pri zvýšenej teplote. Pri sušení je potrebné dbať na to, aby sa pôdne vzorky nepomiešali.

Papierové vrecká s pôdnymi vzorkami sú skladované otvorené, vo vzdušnej miestnosti, aby pri izbovej teplote (+5°C až +20°C) došlo k presušeniu pôdných vzoriek. Musia byť označené jednoznačne a nezameniteľne číslom vzorky súhlasným s číslom záznamu.

Pôdne vzorky odovzdávané zamestnancom OPH **musia byť vysušené, zhomogenizované, bez výrazných rastlinných zvyškov a prímiesí, sypkej konzistencie, s pôdnymi agregátmi s veľkosťou spravidla do 20 mm.**

4.4. Dodanie pôdných vzoriek

Pôdne vzorky zamestnanec OKPH dodá na adresu:

ÚKSÚP, OPH

SNP 746/99

962 02 Vígľaš

Zodpovedný zamestnanec OPH:

Ing. Peter Halás, +421 45 52 42 203, +421 907 191 133, peter.halas@uksup.sk.

4.5. Prevzatie pôdných vzoriek zamestnancom OPH

Zamestnanec OPH, určený na prevzatie pôdných vzoriek, skontroluje stav pôdných vzoriek, či sú dostatočne suché a zbavené organických nečistôt (korieňov, častí rastlín, zooedafónu), ako aj ďalších prímiesí (kameňov, úlomkov skla, porcelánu, stavebného materiálu a pod.), ich počet, správnosť označenia a priložených dokumentov „Záznam o odbere vzorky pôdy“ a „Evidencia spotreby prípravkov na ochranu rastlín“. Ak pôdne vzorky a priložené dokumenty spĺňajú požiadavky uvedené v tomto MP, určený zamestnanec OPH pôdne vzorky prevezme. Ak pôdne vzorky nezodpovedajú požiadavkám tohto MP, je určený zamestnanec OPH oprávnený neprevziať pôdne vzorky a určiť zamestnancom OKPH termín na odstránenie nedostatkov.

4.6. Úprava pôdných vzoriek na jemnozeme a jej označovanie zamestnancom OPH

Určený pracovník OPH, v prípade zistených nedostatkov tieto odstráni a upraví pôdnu vzorku na jemnozeme s veľkosťou pôdných agregátov maximálne 2 mm. Hmotnosť zosypovej pôdnej vzorky určenej pre SLAPe upraví na 200 g a pôdnu vzorku označí rovnakým číslom, ako je uvedený v prijatom Zázname o odbere vzorky pôdy.

4.7. Podklady pre OLČ SLAPe

Po prevzatí a zaevidovaní pôdných vzoriek a sprievodnej dokumentácie, a prípadnej aktualizácii údajov odošle určený zamestnanec OPH interný záznam prostredníctvom systému Fabasoft spolu s vyznačenými požadovanými analýzami v „Ponukovom liste SLAPe“ (Príloha č. 3). Súčasne určený zamestnanec OPH zabezpečí odovzdanie pôdných vzoriek a priloženú dokumentáciu zamestnancom SLAPe poverenému na príjem vzoriek.

4.8. Príjem pôdných vzoriek v OLČ SLAPe

Zamestnanec zodpovedný za príjem vzoriek SLAPe vykoná príjem pôdných vzoriek do skúšobného laboratória v súlade s platnými internými pokynmi SLAPe. Výsledky vo forme vyplneného Protokolu o skúške SLAPe spravidla do 2 mesiacov od prijatia vzorky zašle určenému zamestnancom OPH prostredníctvom systému Fabasoft.

Protokol o skúške je uchovávaný na OLČ SLAPe podľa platného Registratúrneho plánu ÚKSÚP. Pôdne vzorky sú uchovávané po dobu 3 mesiacov od vystavenia Protokolu o skúške. Po uplynutí archivačnej doby sú pôdne vzorky zlikvidované podľa interných pokynov SLAPe.

4.9. Výsledky analýz pôdných vzoriek

Určený zamestnanec OPH prostredníctvom systému Fabasoft odošle výsledky chemických analýz pôdných vzoriek na OOR. Určený pracovník OOR výsledky každoročne spracuje a vyhodnotí do 2 mesiacov od dodania posledných výsledkov chemických analýz za príslušný kalendárny rok.

5. Zoznam príloh

Príloha č. 1 **Záznam o odbere vzorky pôdy**

Príloha č. 2 **Evidencia spotreby prípravkov na ochranu rastlín**

Príloha č. 3 **Ponukový list SLAPe**

6. Účinnosť

Tento MP č. 16/ 2021 nadobúda účinnosť dňa 01. 01. 2022

„Informačná povinnosť prevádzkovateľa (ÚKSÚP) voči dotknutej osobe (objednávateľ):

Prevádzkovateľ sa riadi pri nakladaní s osobnými údajmi dotknutých osôb platnými právnymi predpismi, najmä zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov, ďalej len „GDPR“). Účelom spracovania osobných údajov dotknutých osôb je aktualizácia existujúcich osobných údajov dostupných kontrolnému ústavu. Spracovanie osobných údajov je nevyhnutné na splnenie zákonnej povinnosti prevádzkovateľa podľa čl. 6 ods. 1 písm. c) GDPR. Poučenie o právach dotknutých osôb v súvislosti s ochranou osobných údajov ako aj ďalšie informácie o spracovaní takýchto údajov prevádzkovateľom je možné nájsť na webovej stránke prevádzkovateľa – www.uksup.sk“.

Príloha č. 1 **Záznam o odbere vzorky pôdy**

ÚSTREDNÝ KONTROLNÝ A SKÚŠOBNÝ ÚSTAV
POĽNOHOSPODÁRSKY V BRATISLAVE

Odbor pôdy a hnojív

Záznam o odbere vzorky pôdy č. xx/xxxx/xx*

(*číslo vzorky/rok/číslo inšpektora OKPH)

„pre monitoring rezíduí pesticídov“

<p>Podnikateľ v pôdohospodárstve/ Poľnohospodársky subjekt:</p> <p>FO*-Meno, priezvisko, bydlisko, IČO PO*-Názov, sídlo, IČO</p>	
<p>Identifikácia odberného miesta: (číslo KD/štvorec/kataster)</p>	
<p>Dátum odberu vzorky:</p>	
<p>Dôležité informácie zistené pri odbere vzorky (napr. heterogénnosť pozemku, zamokrenie pozemku, blízkosť vodného zdroja, blízkosť skládky či iného možného zdroja znečistenia a pod.)</p>	
<p>Stav vzorky pri odbere (napr. vlhká/ suchá, s rastlinnými zvyškami, obsah hrudiek, kameňov a pod.)</p>	
<p>Zodpovedná osoba za podnikateľa v pôdohospodárstve/poľnohospodársky subjekt : (meno a priezvisko, názov FO/PO, podpis, otlačok pečiatky)</p>	<p>Vzorku odobral: (meno a priezvisko inšpektora OKPH, podpis, otlačok pečiatky)</p>
<p>Vzorku za OPH prevzal: (meno a priezvisko, podpis, dátum prevzatia)</p>	

Informačná povinnosť prevádzkovateľa (ÚKSÚP) voči dotknutej osobe (účastníkovi odberu/ obhospodarovateľovi): Prevádzkovateľ sa riadi pri nakladaní s osobnými údajmi dotknutých osôb platnými právnymi predpismi, najmä zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 (ďalej len „GDPR“). Spracovanie osobných údajov je nevyhnutné na splnenie zákonnej povinnosti prevádzkovateľa podľa čl. 6 ods.1 písm. c) GDPR. Poučenie o právach dotknutých osôb v súvislosti s ochranou osobných údajov ako aj ďalšie informácie o spracovaní takýchto údajov prevádzkovateľom je možné nájsť na webovej stránke prevádzkovateľa – www.uksup.sk.

VZOR

Evidencia spotreby prípravkov na ochranu rastlín

1. Fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba podľa § 35 ods. 2 a 3 zákona:
.....
2. Obec: Okres:
3. Zodpovedná osoba:

4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Dátum aplikácie	Plodina (medziplodina)	Kód dielu (číslo LPIS) alebo JPRL alebo označenie skleníka, fóliovníka, skladu, škôlky a pod.	Vegetačné štádium ošetrenej plodiny	Škodlivý organizmus	Prípravok	Použitá dávka na hektár, tonu alebo m ³ (koncentrácia)	Ošetrená plocha	Spôsob aplikácie prípravku	poznámka

Dátum vyhotovenia

Podpis zodpovednej osoby a odtlačok pečiatky

Elektronické podpisy

Registrátúrne číslo záznamu: 68558/2021

Vec: Metodický pokyn č. 16/2021 Sledovanie rezíduí prípravkov na ochranu rastlín v pôde.

Parafa	Dátum/čas	Meno	Pozícia	Org.útvár	Funkcia	V zast.	Zastúpil	Poznámka
Schválené	16.12.2021 12:13	Gáborík, Štefan, Ing.	vedúci	210	poverený riadením odboru	Áno	Gáborík, Štefan, Ing.	
Schválené	16.12.2021 12:45	Vrabček, Peter, Ing.	vedúci	220	riaditeľ odboru OOR	Nie		
Schválené	16.12.2021 12:50	Řeháček, Peter, Ing.	vedúci	260	riaditeľ sekcie	Nie		
Schválené	16.12.2021 13:24	Buschbacher, Štefánia, Ing.	vedúci	200	riaditeľka sekcie	Nie		
Schválené	16.12.2021 13:57	Bukovská, Daniela, Ing.	vedúci	400	riaditeľka sekcie	Nie		
Schválené	16.12.2021 15:39	Gašparová, Luba, Ing.	vedúci	110	Riaditeľka kancelárie GR	Nie		